

Mario Županović

Probijanje žanrovskih limensa u *Ljubavnom slučaju Fahrije P. Kugla* glumišta

(Tekst je nastao nakon višegodišnjeg snatrenja i promišljanja o jednom od vrhunaca naše izvedbene i umjetničke scene (po osobnom izboru), projekta, predstave, izvedbe koja mi se zauvijek upisala u memoriju. Kako je nešto što ima značajan učinak na osobu uvijek rizično propitivati, ipak mislim da ovaj projekt zaslužuje i više istraživanja iz različitih perspektiva. Moj esej počinje razmatranjem žanra i razaranja limensa istog, a završava ipak proživljenim, doživljenim i reminiscentnim iskustvom suučesnika.)

Maurice Blanchot je 1959. pišući o Hermanu Brochu zaključio kako je pisac, kao i mnogi u njegovu vremenu, jednostavno osjetio neodoljivi impuls prema književnosti koja više ne tolerira različitosti između žanrova, nego jednostavno želi polomiti njihove granice.¹ Kad se žanrov-

ski limens počne otapati, izdvaja se sama kreativnost koja se počinje multiplicirati kao jedina esencija. Limens, naravno, predstavlja kodifikaciju, crtu do koje se nešto označava nečim, a prelijevanjem preko tog limensa postaje nešto drugo, slobodnije i rizičnije (namjerno izbjegavajući koristiti termin hibrid).

Ovaj tekst nastao je kao skup reminiscencija i kontemplacija o maestralnom ubojici žanrova, predstavi *Ljubavni slučaj Fahrije P. Kugla* glumišta iz prosinca 2017. godine. Predstava, strip, mjuzikl, hepening, performans, kabare, film i izvedba – noir, triler, krimić, psihič itd. – DA, možda i sve to, ali za mene manje važno od proživljenog iskustva, ambijenta, procesijske putanje izvođača i publike, i prije svega – doživljeno suučestvovanje. Rijetko koja izvedba nudi toliko sekvencionalnog punjenja i praznjenja, neočekivanosti i jukstaponiranja, gotovo kao da vas uvuče u montažni stroj koji

¹ Maurice Blanchot, *Le livre à venir*, Gallimard, Pariz, 1959., str. 136.

Kugla glumište, *Ljubavni slučaj Fahrije P.*, foto Damir Žižić

spaja apartne dijelove u fluidnu tekućinu koja se izljuje kadar po kadar u ritmu koji vam onemogućuje rekapitulaciju netom svršenog jer juri prema novom.

Todorov, nastavljajući se na Blanchota, kaže kako se svako poimanje razmišljanja o kraju povijesti smješta u egocentričnu iluziju koja završava kao Paulhanova *iluzija istraživača*.^{II} Taj termin sjajno sjeda u kontekst Kugla glumišta kao iluzivnih istraživača, onih koji se ne uklapaju u žanrovske kodove, odrednice, onih koji su idiosinkretični i eklektični u isto vrijeme – posebice u *Ljubavnom slučaju*

Fahrije P. – ubojici žanrovskih granica. Prva pomisao nakon što vas u priču uvuče monolog u predvorju jest kako ovdje večeras ništa neće biti očekivano, dojam takvog očuđenja još se dodatno amplificira u songu iz *Ed Killer Heda*:

JA NE VOLIM NOŽ, A NI UŽE
JA VOLIM KUGLU
STRUJA MI SE GADI, A NI UŽE
JA VOLIM KUGLU.^{III}

II Tzvetan Todorov, *The Origins of Genre*, u: *New Literary History*, John Hopkins University Press, Baltimore, 1976., str. 160.

III *Ljubavni slučaj Fahrije P.* – autorski tim Kugla glumišta.

Od tog trenutka sve do završne arije pristajete na putovanje, na Kugla procesiju, na očuđenje, na senzomotorno punjenje i pražnjenje, na svojevrsni očuđujući komunitas.^{IV} I nakon svega sedam godina poslije vraćate se opet iskustvu proživljenog, doživljenog, prenesenog i odnesenog. Unifikator svega u slučaju heterogenosti, apartnosti i čiste divljine *Ljubavnog slučaja Fahrije P.* – početak i ponovni kraj ostaje strip – oživljen, opjevan, otplesan i projiciran.

Ako postoji medij koji je s lakoćom probio žanrovske granice iz table u tablu iz panela u panel pa kroz multipanel – onda je to strip, a strip je u srži *Ljubavnog slučaja*.... Tri stripa Željka Zorice Šiša, *Ljubavni slučaj Fahrije Pešić, Mumije, Ed Killer Hed*, svojevrsni su vizualni podražaj za sve ono što se izvodi, gleda, pjeva, pleše i komunicira. Kako je za Zoričin strip još 1985. zapisao Zoran Đukanović: „Željko Zorica besramno zloupotrebljava veru u žanrovske obrasce. Oponašajući žanr Zorica ga ukida stvarajući autorsku poetiku. Igra stereotipa i individue se nastavlja.“^V Naslov Đukanovićeva teksta o grupi ZZOT (u kojoj je djelovao i Zorica) „ležernost saživljenog eklekticizma“ kao da proročanski nagovještava *Ljubavni slučaj*... 32 godine poslije, eklektičnost u kreativnom i autorskom smislu (a la Zappa), koja podrazumijeva mnogostrukost stilova koji pak izmiču definiciji, saživljenost kao *spiritus movens* procesijske četiri slike koje tvore predstavu i

ležernost kao nekakva vitalistička vještina izvedbenih kontrasta Zlatka Burića i Damira Bartola Indoša – mekog i tvrdog koji se u *Ljubavnom slučaju*... ipak stapaju u završni čin komunitasa publike i izvođača u predvorju Kina SC u zvukovima Indoševa šahtofona.

Pa ipak, tu je i struktura, kvazipartitura, scenarij, dijaloški prozorčići. Za potrebe snalaženja unutar rastresitog dvosatnog izvođenja (da se ne poklopim terminima šou, hepening, fizičke radnje, ples i svega onoga što sačinjava *Ljubavni slučaj*...) prenosim glavnu konturu koju su sami zabilježili prošireni Kuglaši:

I. PROLOG PREDVORJE &TD:
SVEN

II. POLUKRUŽNA: ED KILLER HED
– VERA

PRIJELAZNE SCENE POLUKRUŽNA
– KINO: NJEMAČKA OLUJA – TUNEL

III. POZORNICA KINA SC: FASS
FAHRIJA – MUMIJE – LJUBAV JE
HLADNIJA OD SMRTI

PRIJELAZNE SCENE KINO SC:
TURNER (TANJA) – SVEN

IV. DVORANA SC – 4 PUNKTA
KUPUSA VIDOVNJAKA: SVEN,
KUPUS (KIĆO & DRAGANA),
POLJUBAC ZA DRUGARICU
PAROLU (INDOŠ & TANJA),
MANIFEST ZOTT (HRVOJKA
& DOMAGOJ), ŽABAC (KIĆO I
DRAGANA)

PRIJELAZ U PREDVORJE: SVEN

V. EPILOG PREDVORJE KINA SC:
INDOŠEV ŠAHTOFON (PETER
OLIVER, HENNING), DINA

IV Termin je definirao antropolog izvedbe Victor Turner u djelu *The Ritual Process* 1969. sa značenjem „osjećaj pojačane solidarnosti proizveden tijekom 'liminalnih' trenutaka rituala, u kojima sudionici izlaze iz svojih propisanih društvenih uloga“.

V Zoran Đukanović, „Ležernost saživljenog eklekticizma“, objavljeno u časopisu *Moment*, Beograd, studeni 1985. Citirano iz autorove digitalne verzije teksta, str. 3.

Nema sumnje da je *Ljubavni slučaj...* multidisciplinaran, nema sumnje ni da je multimedijalan, kao što nema sumnje da je poliznanrovski, pa ipak za mene je primarno izvedben unatoč svim vizualnim, tekstualnim i muzičkim komponentama. Živa izvedba u procesijskom ritmu prolaska kroz bitne prostore umjetnosti i kulture 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća – prostore Studentskog centra (*foyer* &TD-a, *dvorana* &TD-a, *polukružna dvorana*, *dvorana SC-a*, *foyer kina*). Zanimljiva je i izvedbena putanja pojedinih dijelova od kabare monologa Svena Jakira u predvorju, preko koncertno-dramsko-stripovskog *Ed Killer Heda* u polukružnoj s Burićem, Jakrom, Hrvojem Begović i Domagojem Jankovićem u kojem je i lateralna simultana scena Indoša i Tanje Vrvilo u minimalističkoj koreografiji; cijela baražna paljba fizičkih, vizualnih, auditivnih podražaja uokvirena projekcijama Zorićinih stripova i videomaterijala Ivana Marušića Klifa.

Slijedi gotovo atavistički eklektičan dio 4 *punkta kupusa vidovnjaka* u izvedbi Burića i Dragane Milutinović jukstaponiran s energičnim fizičkim radnjama Indoša i Vrvilo u dijelu nazvanom *poljubac za drugaricu parolu* – iskusni Kugla gledatelj na ovom bi mjestu opet mogli pomisliti meko i tvrdo – Burić i Indoš, no poniranje u atmosferu, ambijent i sonično-vizualni pejzaž koji je stvoren u velikoj dvorani SC-a postaje jedinstveno iskustvo upijanja, bivanja i kontempliranja koje nadjačava trezveni mozak željan klasificirati i žanrovski podrediti. Marko Golub zanimljivo primjećuje kako „pred publikom se na pozornici igra strip, ponekad unutar ogromnih panoramskih crteža imaginarnog urbanog pejzaža, ponekad

u segmentiranim pravokutnim 'interijerima' stripovskih tabli“.^{VI}

Izvanredna svjetovna duhovnost koja vibrira u tom središnjem dijelu, posebice u reminiscencijama Zlatka Burića o osamnaestosatnom radu u polju, uzgoju kupusa i poslije o noćnom kupanju u jezeru, završava u predvorju dvorane zvučno-perkusivnom izvedbom na Indoševu šahtofonu i končanom arijom u izvedbi Dine Puhovski koja kao da namjerno razara gotovo ritualni komunitas ostvaren repetitivnim i mantričkim Indoševim šahtofonom. Takvo razaranje i zaobilaženje uokvirivanja u žanrovske pretince svojstveno je cijeloj procesijskoj putanji *Ljubavnog slučaja...* Parafrazirajući još jedanput Đukanovićeve misli o Zorićinu stilu i estetici u kojima tragedija postaje travestija, a travestija ironija i u kojima je sve puno ljepote u ružnoći, nježnosti posredstvom surovosti, spoja nespojivog.^{VII}

Pred publikom se namjerno miješaju žanrovi i registri, pristupi i nastupi i očigledno je da je predstava multimodalna posveta samom Zorici, ali i finale Kugle u gotovo eteričnom i neodredivom smislu – i tvrdom i mekom i u onom stanju između tih dviju krajnosti.

VI Marko Golub, *Ljubavni slučaj Fahrije p.*, u: *Ivan Marušić Klif – Klizanje u nepoznato / Sliding Into the Unknown*, *Praški kvadrilenale scenografije i scenskog prostora 2019.*, katalog izložbe, ur. Marko Golub, izd. Hrvatsko dizajnersko društvo, Zagreb, 2019., str. 8.

VII Zoran Đukanović, „Ležernost saživljenog eklekticizma“, objavljeno u časopisu *Moment*, Beograd, studeni 1985. Citirano iz autorove digitalne verzije teksta, str. 2.

AUTORSKI TIM

Zlatko Burić Kićo, Damir Bartol Indoš,
Dragana Milutinović, Tanja Vrvilo,
Hrvojka Begović, Dina Puhovski,
Sven Jakir, Domagoj Janković, Miro
Manojlović, Ivan Marušić Klif, Igor
Hofbauer Hof, Henning Frimann
Larsen, Peter Oliver Joergensen, Ana
Janjatović Zorica

KOSTIMOGRAFI:

Twins – Domagoj Štimac i Damir
Begović

KONCEPT I PRODUKCIJA VIDEOA:

Ivan Marušić Klif

ILUSTRACIJE:

Željko Zorica Šiš, Igor Hofbauer

PRODUKCIJA:

Kultura promjene, Studentski centar,
Sveučilište u Zagrebu, Teatar &TD

Godina 2017.

BIBLIOGRAFIJA

Maurice Blanchot, *Le livre à venir*, Gallimard,
Pariz, 1959., str. 136.

Zoran Đukanović, „Ležernost saživljenog
eklekticizma“, u *Moment*, Beograd, studeni 1985.
Citirano iz autorove digitalne verzije teksta,
1985. str. 2.

Marko Golub, Ljubavni slučaj Fahrije p., u: *Ivan
Marušić Klif – Klizanje u nepoznato / Sliding Into
the Unknown, Praški kvadrilenale scenografije
i scenskog prostora 2019.*, katalog izložbe, ur.
Marko Golub, izd. Hrvatsko dizajnersko društvo,
Zagreb, 2019., str. 8.

Tzvetan Todorov, Richard M. Berrong, „The
Origins of Genre“, u: *New Literary History*, vol.8,
br. 1 John Hopkins University Press, Baltimore,
1976., str. 160.

(Veliko hvala Tanji Vrvilo,
Damiru Bartolu Indošu, Hrvojki
Begović i Marku Golubu na ustupljenim
materijalima.)

Mario Županović

Breaking the limens of genre in Kugla glumište *The Love Case of Fahrija P.*

(The text is a result of many years of daydreaming and ruminating about one of the peaks of our performance and art scene (in my personal choice), a project, a play, a performance which has remained forever ingrained in my memory. Since something that has had such a significant impact on a person is always risky to re-examine, I still think this project deserves more research from different points of view. My essay begins with a consideration of genre and breaking its limens, and ends in a nevertheless lived, experienced and reminiscent episode of a partaker.)

In 1959, Maurice Blanchot, writing about Herman Broch, concluded that the writer, like many in his era, had simply

felt an irresistible urge for literature which no longer tolerated differences between genres, but simply wanted to break their boundaries.¹ When the genre limens start to dissolve, creativity itself stands out and starts to multiply as the only essence. The limen, of course, is codification, a line demarcating something as something, and spilling over that limen makes it something else, freer and riskier (deliberately avoiding to use the term hybrid).

This text is made as a combination of reminiscences and contemplations about the majestic genre killer, the play *The Love Case of Fahrija P.* by the Kugla

I Maurice Blanchot, *Le livre à venir*, Gallimard, Paris, 1959, p. 136.

Kugla glumište, *The Love Case of Fahrija P.*, photo Damir Žižić

glumište, from December 2017. A play, a comic book, a musical, an event, a performance, a cabaret, a film and a rendition – noir, thriller, crime, psycho etc. – YES, perhaps all this, but to me less important than the lived experience, ambience, the processional trajectory of performers and audience, but primarily – an experienced participation. Seldom a performance offers so much sequential filling and emptying, unexpectedness and juxtapositions, almost as if immersing you into an assembly machine connecting pieces apart into a fluid liquid which spills out frame by

frame in a rhythm that makes it impossible for you to recapitulate the just finished because it rushes to something new.

Todorov, in the wake of Blanchot, says that every notion of thinking about the end of history places itself into an ego-centric illusion that ends like Paulhan's *explorer illusion*.¹¹ This term brilliantly conforms with the context of the Kugla

11 Tzvetan Todorov, *The Origins of Genre*, in: *New Literary History*, John Hopkins University Press, Baltimore, 1976, p. 160

glumište as illusive explorers, those who do not fit in genre codes, definitions, those who are idiosyncratic and eclectic at the same time – especially in *The Love Case of Fahrija P.* – the killer of genre limits. The first thought after being immersed in the story by the hallway monologue is how nothing here tonight will be expected, and the impression of such defamiliarization is additionally amplified by the song from *Ed Killer Hed*:

I DON'T LIKE A KNIFE, OR A ROPE

I LIKE A BALL

I'M DISGUSTED BY ELECTRICITY,
ROPE NEIGHTER

I LIKE A BALL.^{III}

From that moment on to the closing aria one agrees to the journey, to the Kugla procession, to *ostranenie*, to sensorimotor charging and discharging, to a defamiliarizing community.^{IV} And after all, seven years later you return to the experience of the lived, the experienced, the conveyed and the taken away. The unifying agent in the case of heterogeneity, distinction and pure wilderness of *The Love Case of Fahrija P.* – the beginning and the repeated end remain a comic – brought to life, sung, danced and projected.

If there is a medium which easily broke the boundaries of genre from one page to another, from one panel to another, all through a multipanel – it is the comic

book, and a comic book is in the core of *The Love Case...* Three comics by Željko Zorica Šiš, *Ljubavni slučaj Fahrije Pešić*, *Mumije*, *Ed Killer Hed*, are a sort of visual stimulus for everything that is performed, watched, sung, danced and communicated. As Zoran Đukanović wrote about Zorica's comic book back in 1985: "Željko Zorica shamelessly abuses the faith in genre patterns. By imitating the genre, Zorica abolishes it, creating authorial poetics. The interplay of stereotype and individual continues."^V The title of Đukanović's text about ZZOT group (in which Zorica operated), "the ease of imbued eclecticism" as though prophetically suggests *The Love Case...* Thirty-two years later, eclecticism in the creative and authorial sense (*a la* Zappa), which assumes a multiplicity of styles that escape definition, imbuedness as *spiritus movens* of the four processional scenes that make the play and ease as a vitalist skill of Zlatko Burić's and Damir Bartol Indoš's performative contrasts – soft and hard which in *The Love Case...* nevertheless converge into the closing act of a community of audience and performers in the SC Cinema lobby through the sounds of Indoš's shaftophone.

Nevertheless, there is structure, an almost score, dialogue boxes. For the needs of orientation inside the sketchy two-hour performance (to avoid using the terms show, happening, physical actions, dance and all that makes *The Love Case...*), I shall convey the central outline recorded by the expanded Kugla team themselves:

III *The Love Case of Fahrija P.* – the Kugla glumište creative team.

IV The term was defined by the performance anthropologist Victor Turner in his 1969 piece *The Ritual Process* with the meaning "a sense of heightened solidarity produced during 'liminal' moments in a ritual, in which all the participants leave their appointed social roles."

V Zoran Đukanović, "Ležernost saživljenog eklektizma", published in the magazine *Moment*, Belgrade, November 1985. Quoted in the author's digital version of the text, p. 3.

I. PROLOGUE & TD LOBBY: SVEN

II. SEMI-CIRCULAR: ED KILLER
HED – VERA

TRANSITIONAL SCENES SEMI-
CIRCULAR – CINEMA: GERMAN
STORM – TUNNEL

III. SC CINEMA STAGE: FASS
FAHRIJA – MUMMIES – LOVE
IS COLDER THAN DEATH

TRANSITIONAL SCENES SC
CINEMA: TURNER (TANJA) – SVEN

IV. SC THATRE – FOUR POINTS OF
CLAIRVOYANT CABBAGE: SVEN
CABBAGE (KIĆO & DRAGANA),
KISS FOR COMRADE SLOGAN
(INDOŠ & TANJA), ZOTT
MANIFESTO (HRVOJKA &
DOMAGOJ), FROG (KIĆO AND
DRAGANA)

TRANSITION TO THE LOBBY: SVEN

V. EPILOGUE SC CINEMA LOBBY:
INDOŠ'S SHAFTOPHONE
(PETER OLIVER, HENNING),
DINA

The Love Case... is undoubtedly multidisciplinary, it is undoubtedly multimedia, it is undoubtedly polygenre, but still to me it is primarily performative despite all the visual, textual and musical components. A live performance in a processional rhythm of passing through the important spaces of 1970s and 1980s art and culture – the spaces of the Student Centre (&TD lobby, &TD theatre, semi-circular hall, SC hall, cinema lobby). The performative trajectory of individual parts is also interesting, from Sven Jakir's cabaret monologue in

the lobby, to the concert-drama-comic *Ed Killer Hed* in the semi-circular hall with Burić, Jakir, Hrvojka Begović and Domagoj Janković, accompanied also by the lateral simultaneous scene between Indoš and Tanja Vrvilo in a minimalist choreography; a barrage of physical, visual, auditive stimuli framed by projections of Zorica's comics and Ivan Marušić Klif's video materials.

An almost atavistic eclectic part 4 *Points of Clairvoyant Cabbage* follows, performed by Burić and Dragana Milutinović, juxtaposed to the vibrant physical movements of Indoš and Vrvilo in the part named *Kiss for Comrade Slogan* – experienced Kugla spectators might again think of hard and soft – Burić and Indoš, however, immersing into the atmosphere, ambience and the sonic-visual landscape created in the SC large hall becomes a unique experience of absorption, being and contemplating overpowering a sober mind eager to classify and submit to genre. Marko Golub interestingly notices how “a comic book is played out on stage before the audience, sometimes within large-scale panoramic drawings of an imaginary urban landscape, sometimes in segmented rectangular ‘interiors’ of comic book panels.”^{VI}

The outstanding mundane spirituality which vibrates in this central part, especially in Zlatko Burić's reminiscences about 18-hours' work in the field, growing cabbage and later about night swims in the lake, ends in the lobby with a sound-percussion performance on

VI Marko Golub, Ljubavni slučaj Fahrije p., in: *Ivan Marušić Klif – Klizanje u nepoznato / Sliding Into the Unknown, Praški kvadrjenale scenografije i scenskog prostora 2019.*, exhibition catalogue, ed. Marko Golub, pub. Croatian Designers Association, Zagreb, 2019, p. 8.

Indoš's shaftophone and the closing aria performed by Dina Puhovski who seemingly purposely shatters the almost ritual community realised by Indoš's repetitive and mantric shaftophone. Such shattering and avoidance of genre definitions is typical of the entire processional trajectory of *The Love Case...* Paraphrasing again Đukanović's thoughts about Zorica's style and aesthetic in which tragedy becomes travesty, and travesty becomes irony, and in which everything is teeming with beauty in ugliness, tenderness in cruelty, a compatibility of incompatible.^{VII}

Genres and registers, approaches and performances deliberately mix before the audience, and it is evident that the play is a multi-mode dedication to Zorica himself, but also a finale of Kugla in an almost ethereal and undefinable sense – both hard and soft and everything in between these two extremes.

CREATIVE TEAM

Zlatko Burić Kićo, Damir Bartol Indoš, Dragana Milutinović, Tanja Vrvilo, Hrvojka Begović, Dina Puhovski, Sven Jakir, Domagoj Janković, Miro Manojlović, Ivan Marušić Klif, Igor Hofbauer Hof, Henning Frimann Larsen, Peter Oliver Joergensen, Ana Janjatović Zorica

COSTUME DESIGNERS:

Twins – Domagoj Štimac and Damir Begović

VIDEO CONCEPT AND PRODUCTION:

Ivan Marušić Klif

ILLUSTRATIONS:

Željko Zorica Šiš, Igor Hofbauer

PRODUCTION:

Kultura promjene, Student Centre, University of Zagreb, &TD Theatre

Year 2017

SOURCES

Maurice Blanchot, *Le livre à venir*, Gallimard, Pariz, 1959., p. 136.

Zoran Đukanović, „Ležernost saživljenog eklekticizma“, u *Moment*, Beograd, studeni 1985. Citirano iz autorove digitalne verzije teksta, 1985. p. 2.

Marko Golub, Ljubavni slučaj Fahrije P., u: *Ivan Marušić Klif – Klizanje u nepoznato / Sliding Into the Unknown, Praški kvadrijenale scenografije i scenskog prostora 2019.*, katalog izložbe, ur. Marko Golub, izd. Hrvatsko dizajnersko društvo, Zagreb, 2019., p. 8.

Tzvetan Todorov, Richard M. Berrong, „The Origins of Genre“, u: *New Literary History*, vol.8, br. 1 John Hopkins University Press, Baltimore, 1976., p. 160.

(Big thank you to Tanja Vrvilo, Damir Bartol Indoš, Hrvojka Begović and Marko Golub for the materials.)

VII Zoran Đukanović, „Ležernost saživljenog eklekticizma“, published in the magazine *Moment*, Belgrade, November 1985. Quoted from the author's digital version of the text, p. 2.